

Inspiratievisie Tholen 2040

“Natuurlijk! Tholen!”

Inhoudsopgave:

Inleiding	1
Ambities Inspiratievisie 2040	2
Leeswijzer	3
Hoe kan de visie eruit komen te zien?	3
Daarna: Kernaanpak.....	3
Het verhaal van 2040, Natuurlijk! Tholen!	4
Duurzaam Wonen	5
In een huis zonder gas en toch lekker warm.....	5
Vitale kernen met scholen, kinderopvang en voorzieningen om te delen	7
Samen leven, samen geven	9
Fitte en ondernemende gepensioneerden	10
Medische ondersteuning digitaal dichtbij.....	10
Mensen en goederen verplaatsen zich groen	11
Sporten, spelen en ontmoeten in de openbare ruimte	12
Recreatie en toerisme voor bewoners en toeristen: rust en ruimte in unieke dorpen en op het veelzijdige water	13
Agrarische ondernemers zorgen voor het landschap en de flora en fauna.....	15
Natuur en landschap	16
Diversiteit in werkgelegenheid.....	17

Inleiding

De inspiratievisie 2040 is (evenals de Omgevingsvisie) opgezet vanuit ambities. Ambities zijn doelen die je graag wil bereiken. De Inspiratievisie staat derhalve vol met goede dingen voor Tholen, waardoor bewoners fijn wonen en werken; er een bloeiend verenigingsleven is; mensen voor elkaar zorgen; bedrijven goed kunnen ondernemen; de woonwijken en bedrijventerreinen optimaal zijn aangepast aan de klimaatveranderingen; toeristen en inwoners heerlijk recreëren, enzovoorts. Ons doel is om eraan bij te dragen aan het welbevinden van mensen die hier wonen, werken en recreëren.

Wij zijn er ons terdege van bewust dat dit “wensdenken”, wellicht wel “dromen” is. Met de kennis van nu en onwetend over de toekomst. Niet alles wat we opschrijven wordt gerealiseerd. Technische ontwikkelingen maken andere keuzes mogelijk. En er zijn voldoende ontwikkelingen die de gewenste uitkomsten dwars zitten. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat je er dan maar niet naar moet streven. Dan moeten we onze strategie aanpassen. De kunst zal zijn om een zodanige strategie te kiezen, dat de ambities voor het overgrote deel toch worden behaald. Waarbij we kansen benutten en bedreigingen afwenden. Tholen is dat waard, natuurlijk!

Ambities Inspiratievisie 2040 (de streepjes onder enkele passages geven de toevoegingen aan t.o.v. de ambities van de Omgevingsvisie)

1. Een samenleving op het platteland, met een sterke sociale samenhang, waar men elkaar ontmoet, men naar elkaar omkijkt en waar bewoners hun steentje aan bijdragen.
2. Vitale kernen met een goed leef- en woonklimaat, een gezonde, groene, rustige en veilige woonomgeving, met plekken om te bewegen, te recreëren en te ontmoeten.
3. Goede, bereikbare, beschikbare en betaalbare zorg en andere voorzieningen voor alle bewoners.
4. Bereikbare kernen waarbinnen je je comfortabel te voet en met de fiets verplaatst en die goed bereikbaar zijn per auto en met andere vormen van vervoer.
5. Het realiseren van voldoende kwalitatief goede, levensloopbestendige, energiezuinige en betaalbare woningen zowel voor eigen bewoners als voor nieuwe inwoners.
6. Een vitaal platteland met rust en ruimte, waar de kwaliteit van het landschap, het water en de cultuurhistorie zichtbaar en beleefbaar zijn met een grote biodiversiteit en waar agrariërs op een gezonde manier kunnen ondernemen.
7. Een gemeente die haar ruimtelijke kwaliteiten ten aanzien van rust, ruimte, cultuurhistorie in de kernen en het buitengebied, landschap en water benut voor recreatie door eigen inwoners en voor toerisme, waarbij duurzaamheid voorop staat.
8. Een gemeente waar het goed ondernemen is en die voldoende op de bevolking afgestemde werkgelegenheid en voldoende goed bereikbare bedrijventerreinen heeft.
9. Een duurzame, klimaat adaptieve en circulaire gemeente waar in 2040 50% van de gebruikte energie duurzaam wordt opgewekt en 70% minder uitstoot van CO₂, met als uitgangspunt het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap.

Leeswijzer

De bedoeling van deze inspiratievisie is om te inspireren en na te denken over een mogelijke toekomst. Ook om tot een integraal verhaal, een eenduidige koers, te komen, waarbij afwegingen in beleidsvelden gezamenlijk en gelijktijdig worden gemaakt. Vooral bij tegenstrijdige wensen of dubbele aanspraken op dezelfde locatie is gezamenlijke overeenstemming evident. Aan de lezer de uitnodiging om te kijken wat hij/zij gaat doen om deze ambities waar te maken en met wie hij dan samen werkt.

Hoe kan de visie eruit komen te zien?

1. Een notitie
2. Een interactieve kaart van Tholen met icoontjes waar je op kan klikken en waar dan een foto, filmpje, podcast of verhaaltje (van bewoners) tevoorschijn komt. Foto's van Tomeï en Eiland Tholen, fotowedstrijd.

Daarna: Kernaanpak

De visie wordt per kern globaal uitgewerkt, alle aspecten komen samen. We maken die integrale dorpsagenda samen met de jeugd, andere bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, verenigingen, etc.. In de Omgevingsvisie komt de visie op de fysieke leefomgeving te staan.. Ook vanuit het sociaal domein wordt per kern gewerkt en zijn er verschillende visiedocumenten. Stadlander is bezig met een kernenvisie Dat leidt uiteindelijk tot één agenda per kern.

Het verhaal van 2040, Natuurlijk! Tholen!

Karel stapt uit het elektrische vliegtuigje dat hem naar Sint Annaland heeft gebracht. ¹ Hij gaat met enkele vrienden een openluchtconcert organiseren en ze komen samen in Havenzicht. Karel had nooit gedacht dat hij in 2040 geen eigen auto meer zou hebben en alles met deelauto, deelfiets en het pendelvliegtuigje zou doen. Er is sowieso veel veranderd. In heel Nederland en ook in Tholen.

De technologie heeft een enorme vlucht genomen, veel zaken zijn digitaal beschikbaar en in huis praat hij tegen de apparaten, die dan doen wat hij vraagt. De koelkast bestelt zelf bij de supermarkt.

¹ [Schiphol | Eerste elektrische vliegtuig op Schiphol](#)

Duurzaam Wonen

In een huis zonder gas en toch lekker warm

Karel woont met zijn vrouw in een huis dat (zoals alle koop- en huurwoningen van vóór 2020) is aangepast aan de eisen van de tijd: zonnepanelen of zonnecollectoren, zo levensloopbestendig mogelijk, goed geïsoleerd en van het gas af. Dat is nog een heel gedoe geweest.

Gelukkig heeft de gemeente een servicebalie opgezet met een website waar allerlei informatie op staat. Ook bijvoorbeeld aanbieders van apparaten, zoals zonnecollectoren; zonneboilers en cv-ketels op waterstof en zonnepanelen. Evenals formulieren om subsidie te krijgen. Als je behoefte had aan meer advies, dan kon je een gesprek aanvragen met een onafhankelijke energiecoach.

De wijk wordt nu verwarmd met waterstof.² De energie is opgewekt in Spanje en de Sahara en in de vorm van waterstof met een elektrisch schip naar Nederland gebracht.³ Bij andere wijken wordt de overtollige energie van het bedrijventerrein gebruikt voor de verwarming van de huizen. Er zijn ook kernen die aardwarmte gebruiken in combinatie met zonnepanelen.⁴ Tevens is een pilot opgestart om met ijzerpoeder een wijkje te verwarmen.⁵

Tholen heeft als ambitie om tegen 2050 geen CO₂ meer uit te stoten. De energiebehoefte is in de afgelopen jaren niet gedaald. Daarom liggen alle daken vol met zonnecollectoren en zonnepanelen en zijn ook enkele mooi ingepaste zonnecentrales in het landschap gerealiseerd, nadat de congestie was opgelost.

Onder de zonnepanelen worden kruiden en zacht fruit zoals bessen en frambozen gekweekt. De nieuwe geplande windmolens zijn uiteindelijk niet gekomen omdat genoeg energie via zonnepanelen en waterstof wordt opgewekt en aangeleverd. Zo is de uitstoot van CO₂ fors gedaald, ook omdat het vervoer geen gebruik meer maakt van fossiele brandstoffen.

In alle, sinds 2023 gebouwde woningen, is ook een dubbel-water-systeem, waarbij drinkwater wordt gebruikt om te koken en hemelwater om de was te doen en het toilet door te spoelen.⁶ Daarnaast is er een systeem om het gebruikte water te zuiveren.⁷ In de afgelopen 15 jaar is veel gebouwd, voor zowel de jonge mensen uit Tholen zelf, alsook gezinnen uit Zuid-Holland en andere provincies. Tholen wilde meer inwoners om de voorzieningen te blijven behouden.

² [Huis verwarmen met Waterstof - Vervang CV ketel - Duurzaam wonen \(duurzaamthuis.nl\)](https://duurzaamthuis.nl)

³ [Grootste zonnecentrale ter wereld in de Sahara | RTL Nieuws](https://rtl.nl)

⁴ [Rijksoverheid stimuleert gebruik aardwarmte | Duurzame energie | Rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl)

⁵ [Fabriek bierbrouwerij draait als eerste op ijzerpoeder - architectenweb.nl](https://architectenweb.nl)

⁶ [Waarom hemelwater niet op het riool moet - Kenniscentrum InfoMil](https://kenniscentrum.infomil.nl)

⁷ [Grijswatersysteem 2022 - Verbouwkosten](https://grijswatersysteem2022.nl)

Er zijn verschillende type woningen gebouwd: eengezinswoningen, vrijstaande woningen, woningen voor ouderen, Tiny houses, flexwoningen die modulair zijn op te bouwen (vaak 3D-geprinte woningen), meergezinswoningen voor kleine huishoudens en een enkele woongroep.⁸ De laatste jaren zijn nieuwe woningen steeds vaker van duurzaam hout of met houtconstructies gemaakt. Om snel te kunnen bouwen en de kosten te drukken zijn ook prefab woningen gerealiseerd.

Dankzij de glasvezelkabel heeft elke woning ook goed Internet en geavanceerde domotica.⁹

---

⁸ [Zijn 3D geprinte huizen de toekomst? - TechReview](#)

⁹ [10 interessante voorbeelden van Internet of Things \(proximus.be\) Wat is the Internet of Things? Voorbeelden van IoT apparaten \(domoticavergelijken.nl\)](#)

Vitale kernen met scholen, kinderopvang en voorzieningen om te delen

In elke kern zijn voldoende voorzieningen om fijn te wonen. Er is een basisschool met daarbij het kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, buitenschoolse opvang. De medewerkers vervangen elkaar deels, waardoor de kwetsbaarheid is verminderd. Het personeelstekort is namelijk nog steeds een probleem. De bieb zit dichtbij, daar kan je ook heen om je digitaal te laten bijstaan. Niet iedereen kan mee met de digitalisering. Bij nieuwbouw van scholen is goed gekeken naar mogelijkheden huisvesting zoveel mogelijk te combineren, al dan niet met bredere (maatschappelijke) functies.

In sommige kernen zijn de laagdrempelige voorzieningen dicht bij of ondergebracht in het dorps huis en de vervoershubs, de opstapplaats voor openbaar vervoer, met ruime parkeermogelijkheden, waar ook een winkeltje en een ophaalplek voor pakketjes en stomerij zijn en waar je een elektrische deelfiets, deelauto of deelscooter kunt huren. Daar zijn ook abonnementen voor. Ideaal als je je tweede auto niet vaak gebruikt, die kon mooi de deur uit.

Eens in de maand is een reparatie-club in het ambachtencentrum actief waar bewoners hun kapotte spullen (laten) repareren. Ook mogen gemeenten tegenwoordig spullen die zijn ingeleverd bij de milieustraat opnieuw verkopen. Daar is ook de ruilbeurs voor allerlei goederen en kleding en een gezamenlijke ruimte waar verschillende apparaten staan die bewoners gebruiken en huren. Niet iedereen heeft elke week een klopboormachine nodig. Hierdoor en door slim scheiden en inzamelen heeft elke bewoner veel minder rest afval dan 15 jaar geleden. Dat moet ook wel, want je mag nog maximaal 30 kilo per jaar produceren. Nederland is hard op weg helemaal circulair te zijn, we willen dat doel in 2050 bereiken.

Samen leven, samen geven

Het comité WijkWelkom (van en voor bewoners) helpt bewoners om hun eigen netwerk aan te spreken en op te bouwen en er zijn ook bewoners die daar hun diensten aanbieden. Dat iemand je tuin komt doen als het jouzelf even niet lukt, bv na een heupoperatie. En WijkWelkom zoekt zinvolle formele en informele dagbesteding voor personen met persoonlijke of maatschappelijke problemen, zoals

voor bewoners die licht-dementerend zijn, aansluitend bij hun (vrijwilligers) werk en hobby's. In elke kern is dat WijkWelkom weer anders georganiseerd: de ene keer trekt het Leger des Heils de kar, in andere kernen is dat het Zorgloket of de kerk.

Dankzij de onderlinge saamhorigheid helpen mensen elkaar en vanwege het bloeiende verenigingsleven, de kerken en de scholen is er voor iedereen die dat wil, iets te doen.

Ook organiseren bewoners onderling regelmatig activiteiten; op de buurtbarbecue komen veel bewoners wel af en daar ontstaan dan vaak weer nieuwe ideeën.

In meer of mindere mate worden de activiteiten in de kernen ondersteund door mensen die vrijwillig of als beroeps aan de slag zijn, onder andere de buurtsportcoach, de buurtpedagoog, de kerncontactpersoon; zij zijn vaak te vinden bij de scholen en het dorpshuis. De kernen hebben ieder een eigen identiteit, een eigen DNA en in elke kern ziet de manier van samen werken en iets bereiken er anders uit.

Regelmatig bespreken de verschillende organisaties samen welke zaken ze gaan oppakken en wie wat doet.

Ook de woningcorporatie, het Zorgloket, de gemeente en de wijkagent haken vaak aan, als er extra aandacht nodig is, bv als een bewoner overlast veroorzaakt en men er onderling in de straat niet uitkomt.

Fitte en ondernemende gepensioneerden

De groep mensen die gepensioneerd zijn, is relatief groot en daarom is een soort “grijze” economie ontstaan: ouderen hebben veel vrije tijd ook al blijven ze soms enkele dagen werken en doen ouderen veel aan vrijwilligerswerk. Ze zijn nog gezond, hebben wat te besteden en willen dingen ondernemen. Als het nodig is schakelen ze zelf hulp in. Daar hebben kleine bedrijfjes zich in gespecialiseerd, zoals: speciale uitjes/vakanties, kunstclubjes, speciale sportarrangementen, boekbesprekingen, installeren van technische hulpmiddelen in huis, online winkels met hulpmiddelen, korte cursussen zoals een training mindfulness, persoonlijke verzorging, hulp aan mantelzorgers, hulp in de huishouding en de tuin.

Medische ondersteuning digitaal dichtbij

De huisarts zit niet meer in elke kern. Er is wel een spreekuur waarvoor je een afspraak kan maken. Daarnaast heeft de digitalisering ervoor gezorgd dat je goed op afstand kan worden geholpen. Je beeldbelt met je dokter, laat de foto's zien van je pijnlijke knie en hij leest op afstand de chip in je arm uit die aangeeft hoe het staat met je bloedwaarden, gewicht, voedingsstoffen, etc. ^{10 11}

¹⁰ [Onderhuidse chip moet diabetesprik vervangen | EOS Wetenschap](#)

¹¹ [Digitaal contact met je huisarts | SeniorWeb](#)

Heel fijn is het steunpunt van het ziekenhuis in de kern Tholen, dan hoef je niet iedere keer naar Roosendaal toe. In de afgelopen jaren zijn hier zoetjesaan toch steeds meer kleine medische ingrepen mogelijk en hebben meer medische beroepen hier hun spreekuur.

Mensen en goederen verplaatsen zich groen

Veel mensen maken gebruik van het pendelvervoer (busje en vliegtuigje) naar het steunpunt. Het vervoer is sowieso fors veranderd. Alle auto's zijn elektrisch of op waterstof en er zijn laadpunten bij lantaarnpalen. Sommige auto's laden de accu op terwijl ze rijden: het wegdek zorgt voor de energie, dat kan nog alleen op de provinciale weg en doorgaande wegen in de kernen.¹² De meeste auto's zijn zelfrijdend, dat is toch veel veiliger gebleken.¹³ Heel handig is de app "Ikreis": als je daar de locatie waar je nu bent en waar je naar toe wil, ingeeft, krijg je een op maat advies aangeboden, je kan meteen boeken en betalen.

Elektrische vrachtwagens brengen de goederen voor de detailhandel aan de rand van de kern. Electriche bestelbusjes brengen die dan naar de winkels.

De kleine winkels maken ook gebruik van de elektrische Cargo-scooter, die ook pakjes naar de afhaalpunten bij de hub of desgewenst thuis brengt.¹⁴ Sommige bedrijven maken gebruik van drones om de pakjes rond te brengen.¹⁵ Dat heeft ook een eind gemaakt aan de scheurende bestelbusjes door de straat.^{16 17}

¹² [Wegdek laadt auto's op tijdens het rijden - Video - Engineersonline.nl](#)

¹³ [Wat is een zelfrijdende auto? - ANWB](#)

¹⁴ [TRIPL-Urban-Cargo-e-scooter-1.png \(819x662\) \(cleantechnica.com\)](#)

¹⁵ [Toekomst van drones & UAVS | Drone-camera.nl](#)

¹⁶ [Zet de 100% elektrische Carver Cargo in voor stedelijke bezorgdiensten](#)

¹⁷ [Het voertuig van de toekomst: je hoeft er nooit meer uit - Nieuws - Engineersonline.nl](#)

Sporten, spelen en ontmoeten in de openbare ruimte

In de kernen is er volop groen om te spelen, te sporten en koel te verblijven, met bankjes om uit te rusten en een praatje te maken. Die ruime opzet is nodig om bijvoorbeeld wadi's aan te leggen, waar water opgevangen en vastgehouden wordt en waar je in droge periodes fijn kunt spelen. De speeltuin is zodanig ingericht dat ook minder-valide kinderen naar hartenlust kunnen spelen.

Sommige speeltuinen zijn echte bewegingsparken met veel groen en bankjes. Met het jeu-de-boules baantje ernaast een echte trekker in de mooie maanden. De recreatieve wandelroutes en de speelroutes zijn op elkaar afgestemd en via een RFID-label zijn oefeningen op te vragen, zoals bij de Parelroute in Scherpenisse. Ook zijn speurtochten uitgezet met opdrachten. Voor de kleintjes is er een route met een hologram van een kabouter die van alles uitlegt over de natuur.¹⁸ Voor de grotere kinderen en hun ouders zijn er

natuurroutes, ook door de dorpsbosjes bij elke kern, waarbij uitleg wordt gegeven over de planten, dieren en het landschap. Scholen maken hier ook gebruik van om te zorgen dat de kinderen niet vervreemd raken van de natuur. De natuurouders zijn hier nauw bij betrokken.

¹⁸ [Hologrammen komen eraan! Wat wordt er mogelijk? - Bing video](#)

De routes zijn veilig omdat de trottoirs -in nieuwbouwwijken aan één kant- wat breder zijn en er overal maximaal 30 km per uur gereden mag worden. Daarom zijn in sommige woonstraten helemaal geen aparte voetpaden meer, de auto is te gast en gedraagt zich ook als zodanig. Ook voor rolstoelers en wandelwagens makkelijk, je hoeft niet iedere keer een stoepje op en af. Deze veilige routes lopen in ieder geval tussen de school, de voorzieningen, het verzorgingshuis en het centrum van een kern.

De oudere jeugd verzamelt zich op het sportterrein waar ook buiten-fitness apparaten zijn en in de buurt daarvan is een overdekt hangplekje. Ook in de kantine organiseren bewoners allerlei activiteiten zelf, soms met ondersteuning. In Tholen heb je een fijne en veilige jeugd.

Recreatie en toerisme voor bewoners en toeristen: rust en ruimte in unieke dorpen en op het veelzijdige water

Tholen heeft ingezet op het type toerisme waarbij de kwaliteiten rust en ruimte in balans zijn met de toename van bezoekers zoals wandelaars en fietsers die geïnteresseerd zijn in de natuur en (cultuur)historie van Tholen. De ondernemers bieden tal van activiteiten en initiatieven vaak ook als arrangement aan.

Alle kernen hebben een individueel en uniek verhaal te vertellen, zoals de verdronken stad Reymerswael; de voorouders van Roosevelt; de band met de Oranjes, de vesting. Die geschiedenis wordt verbeeld en verteld. Geïnteresseerden bezoeken gebouwen en beleven het verleden met hologrammen en een VR-bril op met gesproken uitleg en de geluiden van de stad in die tijd.¹⁹ De link met het heden wordt ook benoemd. De relatie met de klimaatadaptatie was in het geval van de verdronken stad snel gelegd en samen met het Wereld Natuur Fonds is een project over de Zuidwestelijke Delta gerealiseerd.

¹⁹ [Wat is een VR-bril en wat kun je ermee? \(smartbril.info\)](http://smartbril.info)

De (buitendijkse) fietsroutes zijn allemaal voorzien van oplaadpunten en bankjes. De meeste routes hebben ook een mogelijkheid om wat te eten en te drinken en een sanitaire voorziening. Bij locaties van landschappelijke en cultuur(historische) waarden staan bordjes met uitleg en een QR-code voor verdere toelichting. Ook is er een MooiTholen-app. Het fietsknooppuntennetwerk verbindt Tholen met de rest van Zeeland en Brabant en is steeds verder verfijnd.

Het Nationaal Park Oosterschelde is als grootste nationaal park in Nederland een echte trekpleister voor (onder)waterrecreanten, net als de havens. Samen met Bergen Op Zoom is de Berghs Diepsluis vergroot, vanwege de grote toestroom van (zeil)boten. De (beroeps)vissers met hun schepen complementeren het plaatje.

De vakantieparken hebben het hele jaar door klanten, ook vanwege de langere en warmere zomers. Men hoeft niet meer naar het zuiden voor het mooie weer. De strandjes rondom Tholen nodigen ook uit om een dagje te luieren aan het water. Dankzij de voorzieningen, zoals douche, toilet en ijscooler en goede parkeermogelijkheden is het er aangenaam verpozen.

Veel bedrijven hebben een duurzame werkwijze omarmd, ze bouwen circulair, zijn innovatief en pakken projecten samen op. Er zijn bijvoorbeeld elektrisch pontjes en een elektrische fluisterboot waar inwoners en toeristen gebruik van maken.²⁰ Biologische boeren hebben agro-toerisme omarmd en er zijn verschillende natuur- en landschapscampings. Mensen uit de stad komen graag naar het platteland om de natuur en het landschap te ervaren. Daarom hebben de boeren ook steeds vaker hun koeien, varkens en kippen in de wei gezet.

De band tussen landbouw en toerisme is sterk, omdat ondernemers zich op allebei de gebieden richten en omdat het landschap, met daarin de boerenbedrijven op allerlei manieren een grote toeristische trekker is.

²⁰ [Elektrisch varen - De Stille Boot | Experts in Elektrisch Varen](#)

Agrarische ondernemers zorgen voor het landschap en de flora en fauna

Bij ontwikkelingen in recreatie en toerisme streven de samenwerkende partijen naar een positieve bijdrage voor o.a. natuur, de cultuur en biodiversiteit. Die is op Tholen ook toegenomen, omdat steeds meer boeren geen bestrijdingsmiddelen meer gebruiken; akkerranden niet bewerken en heggen plaatsen. Die heggen zorgen voor hun eigen microklimaat (tot op wel 30 meter) waar de temperatuur wat hoger is, er minder wind staat en er meer insecten zijn. Hierdoor hoeven ze minder te spuiten. En daarom komen er zeldzame wilde bijen voor die alleen in een zilte omgeving goed gedijen.

Ook door strokenteelt kan de boer de natuur helpen en andersom.²¹ De insecten die op de bloemen van de aardappel afkomen, eten meteen de bladluizen van de suikerbiet op.

Veel boeren zijn overgestapt op teelten die minder beregend hoeven te worden, de laatste jaren werd steeds vaker verboden om te beregenen vanwege de droogte. Andere boeren gebruiken een deel van hun land om water op te slaan. Er is fors geïnvesteerd om overal zoet water te krijgen, in elke polder. Ook zijn er 'carbonboeren' die meer koolstof in de grond brengen dan ze eruit halen, door gewasresten te laten liggen, zodat meer CO2 wordt

opgeslagen.²² Daarnaast hebben sommige boeren een voedselbos aangeplant met mogelijkheden om je groenafval te laten composteren. Anderen hebben een boerderijwinkel met biologisch assortiment. Meerdere restaurants gebruiken vooral deze lokale streekproducten, evenals de vis die door de (beroeps)vissers aan land worden gebracht.

²¹ [Strokenteelt - Natuurinclusieve Landbouw \(landbouwmetsnatuur.nl\)](https://landbouwmetsnatuur.nl)

²² [Veel interesse voor Thoolse 'koolstof'boeren | Omroep Tholen](#)

Natuur en landschap

Het landschap is vitaal en een aantal oude kreken en de karakteristieke Zeeuwse hagen zijn in volle glorie hersteld. De natuurparken hebben hun kwaliteit weten te behouden en zijn hier en daar uitgebreid. Ook in Sint Philipsland zijn weer begroeide binnendijken. De buitendijkse slikken en schorren zijn beschermd tegen de zandhonger. Vanwege het veranderende klimaat nog een hele opgave.

Er is een tussenvorm van natuur- en landbouwgrond gecreëerd: landschapsgrond. Door uitbreiding van de natuur of een andere vorm van landbouw is het leefgebied van kwetsbare soorten vergroot. Stukken grond zijn via een grondbank geruild om jonge boeren de kans te geven efficiënter hun grond te bewerken en hebben andere grondeigenaren hun grond beschikbaar gesteld voor natuurontwikkeling, om de uitdagingen in landbouw en natuur aan te pakken. Dankzij ecologische analyses is vastgesteld wat nodig was om gebiedsgericht de doelen ten aanzien van natuurherstel, klimaat en water te halen. Per gebied is ook inzichtelijk gemaakt wat het toekomstperspectief voor

de landbouw is. Boeren hebben daar goed op ingespeeld. De landschapsgrond is met mooie routes ook toegankelijk voor mensen om te wandelen en te mountainbiken.

Rondom de kernen en de bedrijventerreinen zijn de overgangen tussen landschap en bebouwd gebied zachter gemaakt door veel groen met wandel- en fietspaden. Ook de kleinschalige bloementeelt zorgt voor een mooie overgang.

Diversiteit in werkgelegenheid

De grotere boerenbedrijven hebben aan schaalvergroting gedaan door land op te kopen van boeren die geen opvolger hadden. Zij produceren en exporteren grote hoeveelheden kwalitatief hoogwaardig voedsel.

Vanwege die grote productie hebben zich ook enkele voedselverwerkende bedrijven op Tholen gevestigd die nauw samenwerken en elkaars producten verwerken. Er is een voedselcluster ontstaan.²³

De bedrijvigheid in Tholen is qua vestigingen en aantal banen al jaren stabiel. Vanwege het lage percentage werkloosheid is het niet nodig gebleken om actief op zoek te gaan naar bedrijven. Er is ingezet op het faciliteren van de gevestigde bedrijven om toekomstbestendig te blijven. Er is een grote kunststofcluster van bedrijven die samen werk zijn gaan maken van duurzaamheid, evenals de metaalsector. Als bedrijven stoppen komen er vaak bedrijven voor in de plaats die aansluiten bij de voedselcluster, het toerisme en de dienstverlening.

De samenwerking tussen bedrijven is gegroeid, elk bedrijf maakt gebruik van de Carpool- en fiets app. Via de app worden vraag en aanbod van huis naar werk en andersom gecoördineerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van de faciliteiten die de hub biedt. Ook vanwege de opgaven op het gebied van energie, klimaat en afval zijn bedrijven zijn met elkaar aan de slag gegaan om zo duurzaam mogelijk te ondernemen. Zuinig met energie en meer groen rondom het bedrijf. Ook gebruiken de bedrijven minder nieuwe grondstoffen en doen meer aan hergebruik. De circulaire economie komt steeds dichterbij.

Daar hoort ook het sociaal duurzaam ondernemen bij, maatschappelijk verantwoord ondernemen. De meeste bedrijven hebben inmiddels mensen in dienst die “een afstand tot de arbeidsmarkt” hadden. Zij draaien na begeleiding in het bedrijf mee waarmee zij in alle opzichten meedoen en ertoe doen.

Op het gebied van de robotisering, kunstmatige intelligentie en algoritmes is veel veranderd.²⁴

---

²³ [Serie Akkerbouwgebieden: Tholen koestert het zoete water | Stal-en-Akker.nl - Landbouwnieuws voor Zuid-Nederland](#)

²⁴ [Slim werken met kunstmatige intelligentie: 3 voorbeelden \(kvk.nl\)](#)

Logistieke medewerkers zoals orderverzamelaars en mensen aan de lopende band zijn in toenemende mate vervangen door robots.²⁵ Nieuw beroepen ontstaan ook weer: smart home technicus, 3D-specialist, programmeur, facilitator, gezondheidstechnoloog, stedelijke landbouwer.

En tekorten bij andere beroepsgroepen zorgen ervoor dat er geen werkloosheid dreigt. Sterker nog: er is een tekort aan mensen. Daarom is in het verleden een campagne gestart om mensen naar Tholen te verleiden met een mooie woning in een prettige woonomgeving, goed werk en fijne plek om te recreëren. Dat, samen met de mogelijkheden van thuiswerken, heeft er ook voor gezorgd dan jongeren die wegtrokken om te studeren weer terugkeren. Er is ook minder woon-werkverkeer. De mensen die hier werken, wonen er steeds vaker.

De sector toerisme is relatief het meest gegroeid, als het gaat om het aantal bedrijven en het aantal mensen dat daar werkt. Daarnaast is er veel werk voor de bedrijven die zich richten op de energietransitie: de loodgieters, elektriciens en installatiebedrijven. In de regio is een tekort een vakmensen, maar in Tholen is een aantal bloeiende ondernemingen.

De detailhandel heeft over het algemeen ingezet op beleven en service. Bewoners bestellen hun spullen via Internet en anders maken de bewoners het zelf op hun 3D-printer²⁶, waarvan grotere exemplaren in het buurthuis staan. Daarentegen blijven gastvrijheid, service en beleving wel heel belangrijk, daar komen mensen voor naar een winkel. En toeristen die authentieke spulletjes zoeken.

²⁵ [Robotisering: Wat is het? Voor- en nadelen? \(programmeerplaats.nl\)](#)

²⁶ [3D-printers \(conrad.nl\)](#)

Het is tijd om te gaan.
Volgende week treffen ze
elkaar weer, er moet nog
veel gebeuren voordat het
concert in de zomer kan
plaatsvinden. Ze hebben er
alle vertrouwen in dat het
lukt. Karel zwaait nog een
keer, dan draait het
vliegtuigje en gaat de lucht
in. Over 10 minuten is hij
thuis.

